

Geachte woordvoerders Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Op 30 januari debatteert u over de nieuwe Archiefwet. De Archiefwet regelt de duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie en is een belangrijk kader voor het op orde brengen van de informatiehuishouding, en publieke verantwoording aan de inwoner op langere termijn. Het IPO, de VNG en de Unie van Waterschappen brengen graag een aantal punten onder uw aandacht om de toegankelijkheid van overheidsinformatie ook in de toekomst op peil te houden:

- Stel de nieuwe Archiefwet vast en zet in op innovatie voor duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie.
- Verduidelijk de samenhang van de nieuwe wet met de Woo, AVG en andere informatiewetten
- Geef decentrale overheden beslissingsruimte over 'bewaren bij de bron'
- Geef ruimte voor het tussentijds aanpassen van selectiebesluiten
- Borg de kwaliteit van de archivaris en compenseer gemeenten voor de extra kosten voor de verplichte aanstelling van een archivaris
- Compenseer decentrale overheden voor de extra kosten om de informatiehuishouding op orde te krijgen

Stel de nieuwe Archiefwet vast en zet in op innovatie

Het archiefveld is sinds de jaren negentig in beweging door de digitalisering van overheidsinformatie. Digitale informatie is, anders dan papier, 'vluchtig' en zonder metadata moeilijk te vinden voor de overheid zelf. Goed digitaal informatiebeheer bevordert de informatieverstrekking naar inwoners, journalisten en onderzoekers. De Archiefwet 1995 is hier niet op toegespitst. Het is daarom belangrijk dat er een nieuwe Archiefwet komt die aansluit op het digitale tijdperk. De nieuwe Archiefwet richt zich op modern taalgebruik en het uitwerken van een aantal nieuwe uitgangspunten als duurzame toegankelijkheid, ontheffing van de overbrengingsplicht, bij de decentrale overheden ook wel bekend als 'bewaren bij de bron', en de inkorting van de overbrengingstermijn van 20 naar 10 jaar om de openbaarheid van overheidsinformatie te bevorderen.

Tegelijkertijd blijft het archiefveld zich ontwikkelen. Zo wordt er naast documentgericht steeds meer datagericht gewerkt en blijft het beheer van digitale informatie een uitdaging. Deze ontwikkelingen vereisen innovatieve oplossingen die de duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie borgen.

- ➔ Stel de nieuwe Archiefwet zo snel mogelijk vast
- ➔ Vraag de minister van OCW en BZK om gezamenlijk een innovatieagenda duurzame toegankelijkheid te ontwikkelen in samenwerking met de decentrale overheden.

Samenhang met generieke informatiewetten

Naast de Archiefwet zijn er meer wetten die kaders stellen voor de informatiehuishouding, zoals Wet open overheid (Woo), de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), de Wet hergebruik overheidsinformatie (Who), de Wet digitale overheid (WDO) en de Auteurswet (Aw). Europese regelgeving heeft ook invloed op de omgang met digitale overheidsinformatie. Het is belangrijk deze informatiewetten zoveel mogelijk in samenhang te zien, conform de recent aangenomen [motie-Fiers](#).

Wij hebben in dit licht met verbazing kennisgenomen van [de formele waarschuwing](#) van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) aan het Nationaal Archief omtrent de digitale beschikbaarstelling van het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR). Wij erkennen dat er spanning zit tussen het beschermen van persoonsgegevens en het bewaren en openbaar maken van deze persoonsgegevens in het kader van de Archiefwet, maar merken ook op dat de AVG hier in het kader van archivering in het algemeen belang ruimte voor laat. Met deze formele waarschuwing lijkt

de AP deze ruimte te onderkennen. Wij voorzien dat deze formele waarschuwing ook ingrijpende gevolgen kan hebben voor de dienstverlening bij de decentrale archiefdiensten. Wij ondersteunen daarom het voornemen van de minister van OCW om met een wetswijziging te komen, maar vragen ook dat er een aanpassing gedaan wordt aan de Uitvoeringwet AVG. De decentrale overheden zouden ermee geholpen zijn als overweging 158 van de AVG in de UAVG wordt uitgewerkt én als de UAVG meer handelingsperspectief zou bieden voor actieve openbaarmaking in het algemeen belang, analoog aan de uitzonderingen voor journalistieke, academische en literaire doelen.

- Vraag het kabinet om de samenhang van nieuwe informatiewetten te borgen.
- Vraag het kabinet om overweging 158 van de AVG uit te werken in een nieuwe verzamelwet gegevensbescherming en daarmee ook meer handelingsperspectief te bieden voor actieve openbaarmaking in het algemeen belang.

Bewaren bij de bron

De decentrale overheden verwelkomen de mogelijkheid tot ontheffing van de overbrengingsplicht in het wetsvoorstel. De ontheffing van de overbrengingsplicht past bij de praktijk van de decentrale overheden. Het verkrijgen van een ontheffing is gebonden aan een zeer streng toetsingskader dat het Nationaal Archief heeft opgesteld. Uit de praktijk blijkt dat dit hoge administratieve lasten met zich meebrengt, wat de implementatie en het benutten van deze optie onnodig zal bemoeilijken. De decentrale overheden onderschrijven het belang van zorgvuldige omgang met de ontheffing van de overbrengingsplicht. De voorgestelde constructie van een ontheffing draagt daar volgens ons niet aan bij. Wij zien liever dat het besluit van een gemeente of waterschap achteraf door het interbestuurlijk toezicht van de provincie wordt getoetst. Provincies kunnen voor toetsing van hun besluiten afspraken maken met OCW.

- Laat overheden zelf besluiten over bewaren bij de bron en houd achteraf het interbestuurlijk toezicht.

Waardering en Selectie

Namens onze leden voeren de koepels de wettelijke taak uit om selectiebesluiten te ontwerpen en in te dienen bij de minister van OCW. De procedure om een selectiebesluit te ontwikkelen en vast te laten stellen is zwaar en heeft een lange doorlooptijd, wat het actueel houden van selectiebesluiten bemoeilijkt. Wij willen dat selectiebesluiten tussentijds kunnen worden beheerd en dat bewaartermijnen voor nieuwe informatiecategorieën in bestaande selectiebesluiten kunnen worden opgenomen, bijvoorbeeld wanneer een nieuwe wet een afwijkende bewaartermijn hanteert. Hierbij hoort dat het eenvoudiger wordt om selectiebesluiten als groepsbesluit vast te stellen. Dit is nu niet mogelijk. Met name gemeenschappelijke regelingen zouden hierdoor worden ontzorgd.

- Maak het mogelijk dat selectiebesluiten zonder zware procedure tussentijds kunnen worden geactualiseerd door de verantwoordelijke overheidsorganen en hun koepelorganisaties.
- Maak het mogelijk om groepsbesluiten te nemen over decentrale overheden.

Borg de kwaliteit van de archivaris

Het wetsvoorstel verplicht ieder verantwoordelijk overheidsorgaan om een archivaris aan te stellen. Deze verplichting wordt ondergraven door het gelijktijdig vervallen van de diploma-eis en het ontbreken van duidelijke (certificerings)eisen waaraan de archivaris moet voldoen. De certificering staat nu geregeld in Artikel 6.3, vierde lid, maar verdient een steviger basis. Het is positief dat de minister van OCW eenmalig een training voor nieuwe archivariissen wil financieren. Maar het is van belang dat het Rijk ook structureel blijft investeren in gemoderniseerde reguliere opleidingen.

- Borg de kwaliteit van de archiefopleidingen en roep het kabinet op te investeren in de modernisering daarvan.

Financiële consequenties verplichte aanstelling archivaris

Het wetsvoorstel verplicht ieder verantwoordelijke overheidsorganisatie om een archivaris aan te stellen. De archivaris is belast met het toezicht op de naleving van de Archiefwet. De Archiefwet 1995 laat het momenteel toe om deze taken bij de secretaris te beleggen, een regeling die sommige gemeenten en waterschappen hanteren. Volgens de [uitvoeringstoets van de VNG](#) zal deze wijziging minimaal 2,2 miljoen euro extra kosten voor gemeenten. De toenmalige minister van OCW is niet bereid gevonden deze kosten te compenseren. De te verwachten kosten zullen voor gemeenten samenvallen in het jaar waarin zij een groot begrotingstekort verwachten.

- Ondersteun de vraag van de gemeenten om compensatie van de extra kosten die gemaakt moeten worden in het kader van de verplichte aanstelling van een archivaris.

Kosten informatiehuishouding op orde brengen

Voor de goede uitvoering van de nieuwe Archiefwet en de Woo moeten de decentrale overheden een inhaalslag maken om de duurzame toegankelijkheid te borgen, de informatiehuishouding op orde te brengen en overheidsarchieven beschikbaar te maken voor de inwoner. Volgens de Maatschappelijke Kosten en Batenanalyse (MKBA) op het gewijzigde wetsvoorstel Woo (2018) is een initiële investering nodig van 533 miljoen euro. Op dit bedrag moet nog een inflatiecorrectie plaatsvinden. Het destijds geraamde bedrag zal nu beduidend hoger zijn.

In tegenstelling tot het Rijk, dat via het Rijksprogramma 'Open op Orde' 800 miljoen euro heeft gekregen, hebben de decentrale overheden geen middelen gekregen om de informatiehuishouding op orde te krijgen. Het is in het belang van heel Nederland dat zowel de lokale- en regionale, als het nationale archief op orde is.

- Ondersteun de vraag van decentrale overheden om compensatie van de gevolgen om de informatiehuishouding op orde te krijgen.